

Anarhistička biblioteka
Anti-Copyright
15. 06. 2014.

John Zerzan

Brže!
Doba ubrzanja

John Zerzan
Brže!
Doba ubrzanja
2014.

Preveo: Aleksa Golijanin, jun 2014. <http://anarhija-blok45.net1zen.com>
John Zerzan, „Faster! The Age of Acceleration“.
Neobjavljen tekst (maj 2014), dostavio autor.

<http://anarhisticka-biblioteka.net>

2014.

Ubrzanje je ključna činjenica savremenog ljudskog postojanja. Vreme, tehnologija i modernitet ubrzavaju se nezabeleženim tempom. Te kategorije ili dimenzije postale su parodije samih sebe.

Iskustvo, svest, naš osećaj za sve što postoji, jure bezglavo u većitoj, hiperposredovanoj sadašnjosti – koja nije nikakva sadašnjost. „Sada“ je proterano iz samog sebe. U ovoj fazi civilizacije kao tehnosfere, sam naš pojam sadašnjeg trenutka redefinisani je (u najvećoj meri) kao ono što promiče na kompjuterskom ekranu. Leteći fragmenti, uključujući i nas.

Čak i večito pitanje odnosa subjekta i objekta – imali li nepremostivog otuđenja između njih? – blede u Doba ubrzanja. Subjekt je sve ispraznjeniji i bestelesniji; objekat možda u još većoj meri. Više nismo toliko okruženi stvarima koliko kratkotrajnim virtualnim slikama.

Stvarnost kao da izmiče kontroli, u svetu koji beži od nas. Kako se naši svakodnevni životi ubrzavaju, sve manje toga nam se događa. Moć ubrzanja, za koju se nekada mislilo da će doneti oslobođenje, sve više se doživljava kao porobljavajući pritisak.

Taj progres „na spidu“, ako mogu tako da se izrazim, naglašava napredovanje ekološke katastrofe. Priroda se sistematično preopterećuje, a mera toga je, naravno, ubrzanje.

Sve to prevazilazi našu mogućnost poimanja tog stanja. Hartmut Rosa (Hartmut Rosa) je to izrazio na sledeći način: „Plašim da smo u opasnosti da ostanemo bez težnji, hipoteza i teorija koje su nadahnjivale i izazivale kulturu kasnog modernizma.“¹ Iako nije teoretičar ubrzanja kao Rosa, Bruno Latour postavlja slično pitanje u eseju, „Zašto je kritika posustala? Od bavljenja činjenicama do pitanja koja izazivaju zabrinutost.“²

Ali, u tome nema nikakve misterije. Rosa primećuje da je „logika ubrzanja ta koja određuje strukturalnu i kulturu evoluciju modernog društva“³

¹ Hartmut Rosa, *Alienation and Acceleration* (Natchitoches, LA: NSU Press, 2010), str. 7. Esej je originalno napisan na engleskom, a nemačka verzija se pojavila 2013: *Beschleunigung und Entfremdung – Entwurf einer kritischen Theorie spätmoderner Zeitlichkeit*, Suhrkamp, Frankfurt am Main 2013. (AG; sve ostale napomene, JZ, osim gde je navedeno drugačije.)

² Bruno Latour, „Why Has Critique Run Out of Steam? From Matters of Fact to Matters of Concern“, *Critical Inquiry*, Winter 2004. Esej je originalno napisan na engleskom, za predavanje održano na Stanfordu, 7. aprila 2003. (AG)

³ Hartmut Rosa, *Social Acceleration*, translated by Jonathan Trejo-Mathys (New York: Columbia University Press, 2013), str. 279. *Beschleunigung. Die Veränderung der Zeitstrukturen in der Moderne*, Suhrkamp, Frankfurt am Main 2005.

i da su „progres i ubrzanje bili nerazlučivo povezani od samog početka.“⁴ Jasno je da sve veća društvena i tehnološka složenost, pojačana uzajamno sve zavisnijim sistemima i neizmerno većim računskim mogućnostima, predstavlja glavni sadržaj užurbane stvarnosti masovnog tehnološkog društva.

Stvarnost se otkriva u sve oštrijem svetlu, što se brže kreće u svakoj sferi. To, međutim, ne znači da nije dopušteno osuditi celinu. Takvo odbacivanje se podrazumeva na možda još transparentniji i neizbežniji način, ali tu perspektivu malo ko uzima za ozbiljno. „Od samog početka“, kako to kaže Roza, u potpuno opravdanoj formulaciji. Uzgred treba još jednom primetiti da je sadašnja priroda ovog ubrzanog sveta posledica razvoja dve osnovne društvene institucije: podele rada i pripitomljavanja.

Vreme je oduvek bilo kolonizatorska sila. To je prvo bila ideja u nama, a onda iznad nas. Pojava i razvoj te materijalnosti, svesti o vremenu, odgovaraju razvoju otuđenja, zato što je vreme pre svega otuđujuće. Vreme nije ni neutralno, niti objektivno, naročito danas, kada dubina sadašnjosti uzmiče pred tehnološkom sadašnjošću i kada se naš osećaj za vreme rekodira. On skače napred, zajedno c celom našom epohom, pri čemu čak i brzina svetlosti, nekada nedostižna granica, biva prevaziđena. Vreme vitla svojim bičem i pravi sprdnju od svega što ne ide u korak s njim. Ono se stapa s tehnološkim postojanjem i na bezbroj načina nam govori da izvan njega nema nikakvih drugih dimenzija.

Vreme se doslovno ubrzalo. Živimo u novom, globalnom vremenskom pejzažu, koji Ben Ager naziva „brzim kapitalizmom“ i „totalnom administracijom vremena“.⁵ Kompresiju vremena prati njegova oskudica: čini nam se da nikada nemamo dovoljno vremena; vreme ističe. Postaje sve

---

⁴ *Ibid.*, str. 321.

⁵ Ben Ager, „Time Robbers, Time Rebels: Limits to Fast Capital“, u Robert Hassan i Ronald E. Purser, eds., *24/7: Time and Temporality in the Network Society* (Stanford, CA: Stanford University Press, 2007).

pušteno je s lanca mnogo ranije. Taj proces je sa Industrijskom revolucijom zaista probio sve granice, ali, žig sve veće kompleksnosti, utisnut pripitomljavanjem, hiljadama je godinama stariji od kapitalizma.

„Ne budite zli“, dobro je poznata mantra korporacije Google, deo njene zvanične misije.²¹ Naravno, ceo mega-projekat, čiji je Google samo mali deo, jeste to „zlo“, koje je sada postalo tako zarazno. Neki u tome izgleda vide sudbinu; u tom slučaju, vreme je za novi pohod.

Maj 2014.

²¹ Google Core Values (Osnovne vrednosti Google): „Do the right thing: don't be evil. Honesty and Integrity in all we do. Our business practices are beyond reproach. We make money by doing good things.“ (Uradite pravu stvar: ne budite zli. Poštenje i integritet u svemu što radimo. Naše poslovne moraju prakse ne smeju biti sporne. Pravimo novac tako što radimo dobre stvari.) (AG)

oskudnije. Pritisci i stres nas slamaju dok se borimo, oslanjajući se na kafu, energetska pića i druge supstance koje nas drže na nogama.⁶

Temporalna putanja postala je neprekidna, ali osiromašena sadašnjost. Kao što je rekao Bodrijar, „Samo vreme, življeno vreme, nema više vremena da se dogodi.“⁷ Pripitomljeno društvo odavno ima temporalni karakter, ali sada je takvo u radikalnom smislu.⁸ Novo, postmehaničko doba je izrazito dekontekstualizovano, ali opet pokazuje sličan napredak u otuđivanju od zemlje, kao i samo vreme. Vreme se sužava, ali u njemu je sve više toga. Istorija isparava; prošlost postaje nekako nepojmljiva. *Postistorija: da li se istorija završila?*, naslov knjige Luca Nithamera to dobro izražava.⁹ Erve Fišer zaključuje: „Kibernetičko vreme, naše vreme, tragično je. Ono nema prošlost, nema budućnost.“¹⁰

Nema vremena za dubinu, posvećenost, promišljeno delovanje. Simboličko, koje počinje s vremenom, dovršava samo sebe kao jedinu sadašnjost. Opet Fišer: „Vreme je postalo sama stvarnost.“¹¹ Ako je tačno da tlačiteljsko vreme prodire i pripitomljuje na temeljnom nivou, onda ga borba protiv otuđena ne sme prevideti.

Upravo je moderna tehnologija ta koja menja naš doživljaj vremena. Sve brža tehnološka kolonizacija života diktira sve nestalnije okruženje, u kojem se sebstvo destabilizuje, pri čemu dihotomije kao što su online i offline, javno i privatno, rad i slobodno vreme postaju u velikoj meri nevažne. Svojsstva fizičkog sebstva se redukuju, dok galopirajuća tehnologija tvrdi kako ih upravo ona kompletira i unapređuje. Brzina je suština;

⁶ Popularna literatura je, naravno, vrlo obimna: Na primer: Martin Moore-Ede, *The Twenty-Four-Hour Society: Understanding Human Limits in a World That Never Stops* (Reading, MA: Addison-Wesley, 1993); Thomas Hyland Eriksen, *Tyranny of the Moment* (Sterling, VA: Pluto Press, 2001); Brigid Schulte, *Overwhelmed: Work, Love, and Play When No One Has the Time* (New York: Sarah Crichton Books, 2014).

⁷ Jean Baudrillard, *The Intelligence of Evil or the Lucidity Pact* (New York: Oxford University Press, 2005), str. 27. *Le Pacte de lucidité ou l'intelligence du mal* (2004). *Pakt o lucidnosti ili inteligencija Zla, Arhipelag, Beograd, 2009.*

⁸ Za istorijsku analizu, videti moj eseje „Beginning of Time, End of Time“, iz *Elements of Refusal* (Columbia, MO: C.A.L. Press, 1999) i „Time and its Discontents“, iz *Running on Emptiness* (Los Angeles: Feral House, 2002).

⁹ Lutz Niethammer, *Posthistoire. Ist die Geschichte zu Ende?* Rowohlt, Reinbek 1989. *Post-histoire: Has History Come to an End?*, London: Verso, 1992.

¹⁰ Hervé Fischer, *Digital Shock* (Montreal: McGill-Queen's University Press, 2006), str. 50.

¹¹ *Ibid.*, str. 49.

računska moć znači samo jedno – koliko je brza. Za najbolji časopis 2014. proglašena je tehnološka i poslovna revija zvana *Fast Company* (*New York Times*, 1. maj 2014).

Zureći u ekrane, i sami postajemo „digitalni interfejsi“,¹² dok stupamo u komunikaciju negde drugde, koje je nigde. Sa uvek novim uređajima, razvija se i velika ravnodušnost prema svetu. I da li bi to trebalo da nas iznenađuje, ako imamo u vidu koliko nam je ovaj svet postao nevažan. Taj prigušeni, uniformisani, ružni i beživotni svet nadiruće tehnologije. Prosvetiteljski modernitet, sa svojim neostvarenim obećanjima, postao je neprepoznatljiv u svojim ključnim crtama. Špengler je rekao da su se moderna vremena „istezala i rastezala sve do granica rastegljivosti, koje se više nisu mogle podneti.“¹³

Istorija moderniteta je, na jednom nivou, serija inovacija pri sve većoj kompresiji vremena. To neodoljivo tehnološko kretanje je od temeljnog značaja za totalitarni karakter progressa. Od urbanizacije i globalizacije, do dezorijentišućeg virtualnog talasa informacija, okružuje nas nemilosrdni tempo.

Pre skoro sto godina, futurista Marinetti je objavio: „Treba progoniti, bičevati, mučiti sve one koji su se ogrešili o brzinu.“¹⁴ Brzi skok u sadašnjost: *Microsoft Cloud* preti tehno-kmetovima tako što ih podseća: „Pobednička prednost može se istopiti u nanosekundi. *Oblak* vam pomaže da pobedite u trci!“ (Plaćeni oglas preko cele strane *New York Times*, od 1. aprila 2014). Nanosekunda je milijarditi deo sekunde. Tržišta akcijama širom sveta rade na tom nivou. Pol Virilio kaže da je „pomoću ubrzanja globalizacija izokrenula stvarnost kao rukavicu.“¹⁵

Bodrijar je insistirao da se stvarnost završava kada se stvarno i nesvarno više ne mogu razlikovati. Pogubni karakter civilizacije, odnosno

moderniteta, dostigao je tu fazu. Roza ukazuje na „proces ubrzanja, koji je neraskidivo povezan s pojmom i suštinom moderniteta“.¹⁶ Virilio to naziva „kulturom dezertisifacije“,¹⁷ čije neprekidno širenje garantuje „likvidaciju sveta“.¹⁸

Sve to se dešava naspram uzajamnog i telesnog prisustva; to je razlog zašto je (donekle perverzno) svo to ubrzanje dovelo do velikog porasta „sedelačkog načina života“. Sedimo ispred treperavog, sintetičkog sjaja ekrana, dok život promiče. Kao što i ljudi rade sve brže, jer i mašina ide sve brže.

„Get. Arts. Fast.“ (Umetnost na brzaka) je članak Viliijama Grajmsa (William Grimes, *New York Times*, 21. mart 2014)¹⁹ o sažetim pozorišnim i drugim predstavama, skraćenim tako da se uklope u poslovne rasporede iscrpljenih šefova i prilagode njihovom skraćenom intervalu pažnje. Ako ništa drugo, sve ubrzaniji razvoj tehnosfere (veštačka inteligencija, nanotehnologije, itd.) još uvek nije uspeo da izađe na kraj s fantazijama onih koji zapravo veruju u njega. Tako, uzgred, sumanute tehnopijske snove o singularitetu Reja Kurcvejla (Raymond Kurzweil) sustiže odmazda u obliku filma *Transcendence*, iz 2014.

Spinoza je negde napisao da smo besmrtni ovde i sada, u svakom trenutku. To važi i dalje, naspram onoga što pokušava da prevagne. Kada su Žana-Kloda Karijera jednom upitali kako je uspeo da postigne tako mnogo toga, on je odgovorio: „Moj odgovor je uvek isti, pri čemu ne pokušavam da ispadnem duhovit: zato što sve radim sporo.“²⁰ Talentovani sportisti često iznose isto zapažanje, o svojoj sposobnosti za usporavanje.

„Sve što je čvrsto i ustaljeno pretvara se u dim“, tako su Marks i Engels u *Komunističkom manifestu* opisali preobražaj koji je donela vladavina industrijskog kapitalizma. Ali, ono što pokreće grozničavi puls preobražaja

¹² Arthur Kroher, *The Will to Technology and the Culture of Nihilism* (Toronto: University of Toronto Press, 2004), str. 175.

¹³ Oswald Spengler, *The Decline of the West I* (New York: Alfred A. Knopf, 1926), str. 19.

¹⁴ Filippo Tommaso Marinetti, *La nuova religione – morale della velocità*, (prvi put objavljeno kao zaseban pamflet, 11 maja 1916, a zatim u časopisu *L'Italia futurista* 1, no. 1, 1916) (AG); „The New Religion – Morality of Speed“, u Hartmut Rosa i William E. Scheuerman, eds., *High-Speed Society* (University Park, PA: Pennsylvania State University Press, 2009), str. 58.

¹⁵ Paul Virilio, *The Original Accident* (Cambridge: Polity, 2007), str. 51.

¹⁶ Rosa, *Alienation and Acceleration*, op. cit., str. 8.

¹⁷ Paul Virilio, *Negative Horizon* (New York: Continuum, 2008), str. 35.

¹⁸ *Ibid.*, str. 52.

¹⁹ http://www.nytimes.com/2014/03/21/arts/music/get-arts-fast.html?_r=0

²⁰ Jean-Claude Carrière (1931–), francuski scenarista i glumac. Između ostalog, saradivao sa Bunjuelom, na pisanju scenarija, od 1964. do Bunjuelove smrti, a zapisao je i oblikovao njegovu čuvenu autobiografiju, „Moj poslednji uzdah“ (*Mi Ultimo Suspiro*, 1983). (AG) Navedeno u Catherine David, Frederic Lenoir, Jean-Philippe de Tonnac, eds., *Conversations About the End of Time* (New York: Fromm International, 2000), str. 164.